

Enhed
Valgheden

Sagsnr.
2017 - 4916

Doknr.
499459

Dato
20-12-2017

Politisk aftale om en reform af valgbarhedsområdet

1. Indledning

Af regeringsgrundlaget "For et friere, rigere og mere trygt Danmark" (november 2016), side 60, fremgår blandt andet følgende:

"Regeringen opretter ved sin tiltrædelse nogle råd og vil overveje, om der er grundlag for at nedlægge andre råd og nævn eller sammenlægge nogle af de eksisterende institutioner."

På den baggrund har regeringen (Venstre, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti) og Dansk Folkeparti, Socialdemokratiet og Radikale Venstre dags dato indgået aftale om at nedlægge Valgbarhedsnævnet og i stedet ved lov fastsætte generelle kriterier for, hvornår et medlem af en kommunalbestyrelse eller et regionsråd fortaber sin valgbarhed til de nævnte organer på grund af straf.

2. Baggrund

I medfør af den kommunale og regionale valglov nedsætter økonomi- og indenrigsministeren et valgbarhedsnævn, der træffer afgørelse om fortabelse af valgbarhed for medlemmer af kommunale og regionale råd på grund af straf. Nævnets formand skal være højesterets- eller landsdommer, og nævnet består derudover af fire medlemmer, hvoraf økonomi- og indenrigsministeren udpeger to medlemmer, mens KL og Danske Regioner hver udpeger ét medlem.

Bliver et kommunalbestyrelses- eller regionsrådsmedlem straffet i løbet af sin valgperiode, skal kommunalbestyrelsen eller regionsrådet indberette det til Valgbarhedsnævnet. Et medlem af en nyvalgt kommunalbestyrelse eller et nyvalgt regionsråd kan også gøre gældende, at en nyvalgt kandidat på grund af straf ikke er valgbar. I så fald skal kommunalbestyrelsen eller regionsrådet også indberette det til nævnet.

Valgbarhedsnævnet tager herefter stilling til, om den pågældende fortsat er valgbar ud fra en vurdering af værdighedskravet i den kommunale og regionale valglovs § 4, stk. 1. Af bestemmelsen følger det, at den, der ved endelig dom eller vedtagelse af bøde er straffet for en handling, der i almindeligt omdømme gør den pågældende uværdig til at være medlem af kommunale og regionale råd, ikke er valgbar.

Valgbarhedsnævnet har i perioden fra 2002 til 1. november 2017 truffet realitetsafgørelse i 155 sager. Heraf har 143 sager handlet om bødestraf, mens de resterende 12 sager har handlet om frihedsstraf (ubetinget og betinget fængsel).

Ud af de 143 sager om bødestraf traf Valgbarhedsnævnet i 138 sager afgørelse om, at det pågældende medlem fortsat var valgbar, mens nævnet i de resterende 5 sager traf afgørelse om, at det pågældende medlem ikke var valgbar.

Ud af de 12 sager om frihedsstraf (ubetinget og betinget fængsel) traf Valgbarhedsnævnet i 11 sager afgørelse om, at det pågældende medlem ikke var valgbar, mens nævnet i den resterende ene sag traf afgørelse om, at det pågældende medlem fortsat var valgbar.

Nævnets praksis viser således, at frihedsstraf (ubetinget og betinget fængsel) som altovervejende hovedregel fører til fortabelse af valgbarhed, idet Valgbarhedsnævnet i 11 ud af 12 sager fandt, at det pågældende medlem ikke var valgbar. I den resterende ene sag, hvor nævnet fandt, at det pågældende medlem fortsat var valgbar, var der tale om et konkret tilfælde, hvor nævnet ved sin afgørelse måtte lægge til grund, at der ikke forelå forsæt, men alene grov uagtsomhed, i forbindelse med den begåede lovovertrædelse.

Nævnets praksis viser desuden, at bødestraf som altovervejende hovedregel ikke fører til fortabelse af valgbarhed, idet Valgbarhedsnævnet i 138 ud af 143 sager fandt, at det pågældende medlem fortsat var valgbar. Ud af de resterende 5 sager, hvor nævnet fandt, at det pågældende medlem ikke var valgbar, handlede 2 af sagerne om ubetinget frakendelse af førerretten som følge af spirituskørsel, og i de resterende 3 sager var der tale om, at nævnet efter en konkret vurdering fandt, at det pågældende medlem ikke var valgbar.

Gennemgangen af Valgbarhedsnævnets 155 sager gennem 15 år fra 2002 til 1. november 2017 peger på, at nævnet med fordel kan nedlægges til fordel for en model, hvor der ved lov fastsættes generelle kriterier for, hvornår et kommunalbestyrelses- eller regionsrådsmedlem fortaber sin valgbarhed. Nævnets praksis kan således videreføres stort set uændret, hvis det ved lov fastsættes, at et kommunalbestyrelses- eller regionsrådsmedlem fortaber sin valgbarhed, hvis den pågældende idømmes frihedsstraf (ubetinget eller betinget fængsel), eller hvis den pågældende frakendes førerretten ubetinget.

Hertil kommer, at lovfæstede kriterier for fortabelse af valgbarhed for kommunalbestyrelses- og regionsrådsmedlemmer vil skabe forudberegnelighed for de enkelte medlemmer. Endvidere vil den nævnte model indebære en mindre besparelse af administrative ressourcer i såvel kommuner og regioner som Økonomi- og Indenrigsministeriet.

3. Aftalens indhold

Valgbarhedsnævnet nedlægges, og i stedet fastsættes ved lov generelle kriterier for, hvornår et medlem af en kommunalbestyrelse eller et regionsråd fortaber sin valgbarhed til de nævnte organer på grund af straf.

Det skal ske med udgangspunkt i følgende elementer:

- Et kommunalbestyrelses- eller regionsrådsmedlem fortaber sin valgbarhed, hvis den pågældende idømmes frihedsstraf (ubetinget eller betinget fængsel), hvis den pågældende dømmes til anbringelse i institution eller til forvaring, eller hvis den pågældende frakendes førerretten ubetinget. Medlemmet fortaber sin valgbarhed fra den endelige dom og er dermed fra det nævnte tidspunkt udtrådt af kommunalbestyrelsen henholdsvis regionsrådet. Kommunalbestyrelsen henholdsvis regionsrådet skal herefter alene tage stilling til spørgsmålet om indkaldelse af en stedfortræder for det pågældende medlem.

- Som i dag fører en strafbar handling ikke til tab af valgbarhed, når der er forløbet 3 år, efter at straffen er udstået, ophævet, eftergivet eller bortfaldet. I tilfælde af ubetinget fængsel over 6 måneder eller idømmelse af forvaring er fristen 5 år. Ved en dom om betinget fængsel eller ubetinget frakendelse af førerretten regnes fristen fra datoen for den endelige dom. Ved en udenretslig vedtagelse af en ubetinget frakendelse af førerretten regnes fristen fra datoen for den udenretslige vedtagelse. En betinget dom fører dog alene til tab af valgbarhed i den valgperiode, hvor vedkommende er blevet dømt.
- Hvis den nævnte frist på 3 år udløber inden for samme valgperiode, kan det udtrådte medlem herefter på ny indtræde som medlem, hvorefter stedfortræderen for den pågældende samtidig udtræder.
- Som i dag kan enhver uanset fortabelse af valgbarhed på grund af straf stille op til kommunale og regionale valg.
- Er et nyvalgt medlem af en kommunalbestyrelse eller et regionsråd ikke valgbar på grund af idømt straf, eller mister et medlem af en kommunalbestyrelse eller et regionsråd sin valgbarhed på grund af idømt straf, kan vedkommende som noget nyt indtræde i kommunalbestyrelsen henholdsvis regionsrådet, når der er forløbet 3 år, efter at straffen er udstået, ophævet, eftergivet eller bortfaldet. I tilfælde af ubetinget fængsel over 6 måneder eller idømmelse af forvaring er fristen 5 år. Bliver et medlem af en kommunalbestyrelse eller et regionsråd eller en person, der senere bliver valgt som medlem af en kommunalbestyrelse eller et regionsråd, idømt betinget frihedsstraf, vil den pågældende dog alene fortabe sin valgbarhed i den valgperiode, hvor vedkommende er blevet dømt, og være valgbar i den næste valgperiode.
- Et medlem af en kommunalbestyrelse henholdsvis et regionsråd har pligt til at indberette idømt straf til kommunalbestyrelsen henholdsvis regionsrådet, hvis den pågældende idømmes ubetinget eller betinget frihedsstraf, dømmes til anbringelse i institution eller til forvaring eller frakendes førerretten ubetinget. Kommunalbestyrelsen henholdsvis regionsrådet kan i den forbindelse indhente oplysninger om idømt straf fra Rigspolitiet. Tilsvarende har et nyvalgt medlem af en kommunalbestyrelse henholdsvis et regionsråd pligt til at indberette idømt straf til kommunalbestyrelsen henholdsvis regionsrådet, hvis vedkommende er idømt en ubetinget frihedsstraf, er dømt til anbringelse i institution eller til forvaring eller ubetinget er frakendt førerretten, og vedkommende stadig har fortabt sin valgbarhed.
- I forbindelse med Valgbarhedsnævnets nedlæggelse overføres Valgbarhedsnævnets kompetence i sager om afsættelse og suspension af borgmestre og regionsrådsformænd i medfør af §§ 66 a, 66 b og 66 c i lov om kommunernes styrelse til Valgnævnet, der frembyder i alt væsentligt tilsvarende retsgarantier som Valgbarhedsnævnet. Valgnævnet ledes af en højesterets- eller landsdommer og vil i de nævnte sager derudover være sammensat af to medlemmer udpeget af økonomi- og indenrigsministeren, hvoraf det ene skal være kyndigt i statsforfatningsret.
- Der fastsættes overgangsregler, som medfører, at sager, som er indberettet til Valgbarhedsnævnet på tidspunktet for de nye reglers ikrafttræden, men hvor nævnet endnu ikke har truffet afgørelse, afgøres efter de nye regler. Endvidere fastsættes der overgangsregler om, at i sager, hvor Valgbarhedsnævnet har truffet afgørelse om, at et medlem af en kommunalbestyrelse eller et regionsråd ikke er valgbar, kan den pågældende, hvis den pågældende har opnået valg ved de kommunale og regionale valg den 21. november 2017, inden for en frist på 1 måned fra de nye reglers ikrafttræden begære at få sin sag bedømt efter de nye regler. Begæringen skal indgives til borgmesteren henholdsvis regionsrådsformanden. Er den pågældende valgbar efter de nye regler, indtræder vedkommende i kommunalbestyrelsen henholdsvis regionsrådet. Endelig fastsættes der regler om, at strafbare

forhold, der er begået før lovens ikrafttræden, men som ikke er indberettet til Valgbarhedsnævnet, afgøres efter de nye regler.

Regeringen vil i folketingsåret 2017/2018 fremsætte et lovforslag, der gennemfører de nævnte elementer.

Udkast til lovforslag vil blive forelagt for aftalepartierne, før det sendes i offentlig høring, og før det fremsættes.

Aftalepartierne forpligter sig til at støtte vedtagelsen af lovforslaget.